

El paper d'Alemanya en la transició a l'Iraq

PAUL BERMAN

El setembre de l'any passat, un grup de trenta-dos exiliats iraquians es van trobar a la Gran Bretanya sota els auspicis del departament d'Estat, per tal d'elaborar un document que havien de titular "Informe sobre la transició cap a la democràcia a l'Iraq". L'informe —que fa la mida d'un llibre i que van enquadernar amb una carpeta d'anells—, el van escriure en anglès i en àrab, i el van sotmetre a debat, en una reunió que va haver-hi el mes de desembre, amb els líders iraquians a l'exili que tenen l'esperança de formar part del nou govern. Els exiliats no van establir unes relacions sòlides amb l'administració de Bush, i l'informe que van elaborar no va atraure massa l'atenció. Tanmateix, segurament haurà de ser considerat com un dels documents crucials per a la resolució de la crisi. Aquest informe menciona alguns assumptes molt importants per al futur.

L'informe diu, així de clar: "Fa trenta-cinc anys que, a l'Iraq, qualsevol tipus de pràctica política ha mort." No hi ha hagut cap partit polític que no fóra el partit socialista àrab Baas. No hi ha hagut grups d'oposició organitzats a dins del país, ni dissidents que s'hagen mostrat públicament, ni tan sols un conegut membre de l'oposició que haja estat perseguit als ulls del poble. Molta gent del carrer ha estat involucrada en crims comesos pel règim. El totalitarisme iraquí ha estat, per dir-ho clarament, el pitjor que podia ser. Per tot plegat, l'informe recomana que, una vegada hagen caigut els membres del Baas, l'Iraq hauria de travessar un procés semblant al de desnazificació d'Alemanya després de la Segona Guerra Mundial —un procés de "des-baasificació".

Aquesta recomanació implica un punt controvertit: que l'Iraq d'avui el podem comparar amb l'Alemanya de fa seixanta anys; és a dir, que comparem un país àrab amb un altre d'uropeu. A alguns observadors, aquest tipus de comparacions els fa riure, i, tanmateix, els exiliats iraquians, que persisteixen en aquest punt de vista, demanen un Iraq democràtic i liberal de l'estil europeu o americà. Hi ha qui troba que aquesta

"El totalitarisme iraquí ha estat, per dir-ho clarament, el pitjor que podia ser"

"La dictadura imposada pel Baas des del 1968 tenia més coses en comú amb els totalitarismes europeus que no amb les tradicions otomanes que havien dominat l'Iraq fins llavors"

"L'informe dels exiliats iraquians invoca la desnazificació precedent d'Alemanya"

noció és, a més a més, poc realista, per tal com l'Iraq no ha tingut cap tipus d'experiència democràtica. Però hi ha algunes coses que podríem argumentar a favor de la visió que ens ofereixen els exiliats iraquians a l'informe.

Els totalitarismes moderns van créixer a Europa els anys posteriors a la Primera Guerra Mundial. Tot i que van prendre diferents formes (i esdevingueren feixistes, comunistes o nazis), tots compartien uns trets bàsics: ideologies apocalíptiques o paranoides, i estats policials i assassins. Unes altres versions d'aquests totalitarismes van créixer als països àrabs i musulmans, precisament en aquells mateixos anys. Una de les versions musulmanes del fe-

nomen seria el radicalisme islàmic d'Ossama bin Laden, els talibans i altres moviments. Una altra, la dictadura Baas de Saddam Hussein. No costa gaire de detectar la inspiració europea d'aquests moviments, especialment en el cas dels Baas, que començaren el 1943 en una atmosfera de gran simpatia per l'eix feixista.

Kanan Makiya, un expatriat iraquí i l'autor principal de l'informe de transició, va descriure, al llibre *Republic of Fear*, que aquests moviments europeus van tenir una influència clara en el radicalisme islàmic, tant pel que fa a la filosofia com a l'organització. Per exemple, el model de les joventuts hitlerianes el van copiar, el 1930, les joventuts panarabistes Futuwwa, que van ser capdavanteres d'una cultura paramilitar que "presagiava les milícies Baas" dels anys posteriors.

Es dona la circumstància que aquests milicians del Baas són els mateixos soldats que, amb una gran ferocitat, han aconseguit de retardar la marxa dels americans i dels anglesos cap a Bagdad, i els n'han fet trontollar els plans. Són una força irregular cruel i terrorífica amb unes fortes arrels a tot l'Iraq, encara que aquestes arrels es remunten a l'Europa feixista.

El partit Baas va imposar la dictadura el 1968, el més revolucionari dels anys. Els baasistes van crear una nova cultura política que, tal i com es mostrava, tenia més coses en comú amb els totalitarismes europeus que no amb les tradicions otomanes que havien dominat l'Iraq fins llavors.

Aleshores, si la dictadura iraquiana s'assembla tant als totalitarismes del passat europeu, per què no pot assemblar-s'hi també el futur, com a mínim pel que fa a alguns trets, i copiar l'experiència feliç del cas europeu? L'informe dels exiliats iraquians demana justament aquest mateix futur. I, amb aquesta finalitat, invoca la desnazificació precedent d'Alemanya.

La desnazificació va ser una vasta campanya. Els aliats van ocupar Alemanya el 1945 i van prohibir el partit nazi. Van fer tots els esforços possibles